

INCRIMINAREA VIOLENȚEI ÎN FAMILIE ÎN LEGISLAȚII INTERNATIONALE

Drd. Popa Julieta-Cristina,
Academia de Științe a Moldovei

Abstract

Constitutional provisions and international regulations designed to protect women from any form of abuse, including domestic. An essential prerequisite for a modern democratic state, is the appropriate legal system and to validate the legality of rights between men and women. Although the vast majority of the world countries have begun to formulate and implement legislation to criminalize acts of domestic violence around 1990, even at this time the law states regarding domestic violence is a meeting exotic local customs and repercussions of some international provisions that make their implementation depend on many factors, making them the most often broken. Analysis of various legislations in the field of domestic violence noted that European countries have initiated legislative reforms to prevent this phenomenon. Non-European countries have followed the same trend.

Keywords: *criminal law, domestic violence crimes, family and interfamily crimes, incrimination, factors, abuse, consequences, prevention.*

Anglia

Codul penal nu incriminează actele de violență domestică printr-o infracțiune specifică, acestea fiind încadrate, potrivit dreptului comun, în infracțiuni de omor, vătămare, viol, etc. Legătura dintre agresor și victimă constituie circumstanță agravantă, de care instanța va ține seama la stabilirea pedepsei. Însă, în legislația acestei țări există o serie de legi care incriminează violența domestică și prin care se asigură o măsură de protecție a victimelor, în funcție de agresiunea suferită. O primă reglementare o găsim în Legea familiei din anul 1996 privind protecția victimelor în cazurile de violență, și în care repercusiunile acestui act se răsfrânge și în ce privește atribuirea folosirii locuinței, și care conferă instanței¹ dreptul să

¹ Instanța, înainte de a emite ordinul, va trebui să pună în balanță pe o parte, pericolul pe care l-ar avea emiterea unui astfel de ordin asupra familiei și/sau a persoanelor care locuiesc împreună cu făptuitorul, iar pe alta parte pericolul care s-ar crea dacă nu ar fi emis ordinul, situație în care partea vătămată nu este ținută să facă dovada tuturor celor relatate.

emite două tipuri de ordine de restricție, și anume: unul care protejează victima împotriva violenței și prin care îl poate obliga pe agresor să nu utilizeze violența sau să amenințe cu utilizarea violenței (aceasta se referă atât la violența fizică, cât și la amenințări, intimidare sau hărțuire), iar altul care reglementează folosința locuinței comune. Prin aceasta ultimă măsură, agresorului i se poate interzice să revină în locuința familiei ori i se poate impune să ocupe doar o anumită parte a imobilului sau să nu se apropie la o anumită distanță de locuința, indiferent de relațiile stabilite între acesta și victimă: soț, fost soț, concubin, fost concubin etc. sau orice alte persoane care locuiesc sub același acoperiș.

În ce privește victima violenței domestice, aceasta poate obține un asemenea ordin indiferent de drepturile pe care ea le are asupra locuinței. În situația în care agresorul este proprietarul acesteia, victima poate fi obligată să plătească o chirie ori să renoveze și/sau să întrețină imobilul. În principiu, ordinul se eliberează pe o perioadă cuprinsă între 6 luni și un an, excepție fiind situațiile în care, în ordin emis nu este specificată durata, acesta urmând a fi ridicat printr-o notificare ulterioară, dacă se apreciază că scopul măsurii luate a fost atins.

Nerespectarea, în tot sau în parte, a acestor măsurilor de protecție constituie infracțiune, iar poliția are dreptul de a-l aresta pe făptuitor chiar și în absența unui mandat. În privința măsurilor care privesc atribuirea locuinței, dacă acestea au fost dispuse ca urmare a actelor de violență sau a amenințărilor cu săvârșirea unor astfel de acte, instanța poate implanta o clauză care să permită poliției să-l aresteze pe cel care încalcă ordinul fără a mai necesară existența un mandat de arestare. Însă, poliției îi revine obligația de a-l prezenta pe agresor în fața instanței în termen de 24 de ore de la arestarea sa, iar în situația în care acest lucru nu este posibil, poliția va hotărî dacă agresorul urmează a fi reținut în continuare sau dacă acesta va fi eliberat pe cauțiune.

O altă reglementare este prevăzută în *Legea privind protecția împotriva hărțuirii, adoptată în anul 1997*, și care cuprinde măsuri de protecție atât penale împotriva violenței domestice cât și civile. Aceste măsuri pot fi luate împotriva oricărei persoane care este acuzată de acte de hărțuire, chiar și în situația când agresorul nu coabitează împreună cu partea vătămată sau nu a stabilit cu aceasta relații asemănătoare acelor de familie. Această lege se aplică mai ales femeilor victime ale violenței domestice conferindu-le acestora protecție. Protecția derivă din unele din reglementările acestei legi, prin care comunitățile locale sunt obligate să furnizeze o locuință persoanelor care nu au adăpost ori care sunt pe cale de a-și pierde locuința. Până la verificarea dosarului și găsirea unei locuințe corespunzătoare victimele locuiesc câteva zile într-un hotel sau azil. Aceste locuințe se acordă pe o perioadă de doi ani.

Potrivit acestei legi, hărțuirea a fost definită ca „fiind faptul de a speria sau a intimida semenii, cu condiția ca astfel de fapte să se producă de cel puțin două ori”, fiind incluse în această categorie și amenințările, telefoanele nedorite sau zgomotele excesive. Și în cazul acestei legi, instanța îi poate interzice agresorului să

comită o serie de acte pe un termen care este lăsat la aprecierea instanței. Punerea în mișcare a urmăririi penale, în cazul actelor de violență în familie, nu este condiționată de plângerea părții vătămate, aceasta putându-se face și în urma unui denunț venit din partea oricărei persoane care are cunoștință despre săvârșirea vreunei infracțiuni de violență domestică.

Din 31 martie 2013 a fost modificată definiția violenței în familie astfel încât aceasta să poată cuprinde, fără a fi limitată doar la tipuri de abuz psihologic, fizic, sexual, financiar, emoțional, orice incident său model de incidente de control, comportament coercitiv² sau pericol, violență sau abuz a unei persoane cu vârsta de 16 sau peste, care sunt sau au fost parteneri intimi sau membrii familiei, indiferent de gen sau sexualitate. Totodată, este definit și comportamentul de control ca fiind o serie de acte concepute astfel încât să determine o persoană să fie subordonată și/sau dependentă, să-i exploateze resurselor și capacitățile de câștig personal, lipsind-o astfel de mijloacele necesare pentru independență și rezistență.

Această definiție include și violența bazată pe așa-numitele „crime de onoare”, mutilare genitală feminină (FGM) și căsătoriile forțate.

În aproape toate posturile de poliție de pe teritoriul Angliei exista departamente specializate pe violență domestică, precum și polițiști care oferă suport și informații victimelor violenței domestice.

Austria

Codul penal al Austriei nu incriminează violența domestică ca o infracțiune specifică, ci este încadrată la infracțiunile de omor, lovire, vătămare corporală etc., iar relația dintre agresor și victimă poate constitui doar circumstanță agravantă, ceea ce duce la adăugarea unui spor la pedeapsă aplicată pentru infracțiunea respectivă. Austria recunoaște că violența împotriva femeilor este comisă în diferite forme: la nivel fizic, sexual, psihologic, economic sau social.

În ce privește violul în cadrul cuplului, acesta este obiectul sancțiunilor penale din anul 1989. În sprijinul completării acestor dispoziții, în anul 1997 a fost adoptată *Legea privind protecția împotriva violenței în cadrul familiei*³, care permite instanței civile să pronunțe măsuri de protecție a victimei. Prin modificarea acestei legii în anul 2003 s-a extins măsura de protecție la toate persoanele care coabitează sau au coabitat cu autorul actului de violență din sânul familiei ori din interiorul oricărei relații asemănătoare celei de familie.

Printr-un astfel de ordin de protecție se pot lua următoarele măsuri împotriva agresorului:

a) să părăsească domiciliul comun (chiar dacă este proprietarul locuinței) și să nu mai revină în acesta pe o anumită perioadă de timp – această măsură poate fi dispusă pe o perioadă ce nu poate depăși 3 luni, excepție făcând situația în care

² Orice act sau model de acte de agresiune, amenințări, umilire și de intimidare sau alte abuzuri, care este folosit pentru a face rău, a pedepsi, sau a sperie victima.

³ Amendată în 2003 (intrată în vigoare la 1 ianuarie 2004).

victima depune o cerere pentru desfacerea căsătoriei, urmând ca acest termen să fie prelungit până la desfacerea definitivă a căsătoriei;

Poliția este singurul organ abilitat să pună în aplicare aceste măsuri, independent de victimă. În cazuri grave, sau în cazuri de necesitate, pentru aplicabilitatea acestor dispoziții, tribunalul poate face apel la forțele de ordine.

Ordinul de protecție se aplică în cazul în care victima a suferit acte de violență fizică sau psihică, sau dacă a fost amenințată cu astfel de acte, fapte ce determina imposibilitatea continuării coabitării. Actele de violență pot fi comise de soț, concubin, sau altă persoană cu care victima a stabilit relații asemănătoare acelor de familie. Aceste dispoziții se emit la cererea părții vătămate, urmând să se procedeze la audierea agresorului, iar dacă victima a mai fost agresată și există riscul de a mai fi supusă altor acte de violență, măsura de protecție poate fi luată fără ca agresorul să mai fie audiat. Totodată, ordinul se pune în executare imediat, iar dacă asupra agresorului s-a dispus măsura interzicerii de a reveni în locuința comună, acesta este obligat să predea cheile domiciliului. Dacă agresorul nu respecta interdicția impusă, acesta va fi arestat. Concomitent, agenții de poliție efectuează razii în aria locuinței victimei în mai puțin de 24 de ore și transmit cazul centrului de intervenție din zona implicată. Centrul de intervenție are obligația de a intra în legătură cu victima, pentru a-i furniza consiliere gratuită referitoare la modul în care îi sunt respectate drepturile, precum și pentru a o asista gratuit în timpul procedurii judiciare.

În baza aceleiași legi, dacă exista riscul de a fi pusă în pericol viața, libertatea, sănătatea sau integritatea corporală a victimei, poliția, independent de existența unei plângeri penale ori a unei cereri de chemare în judecată depusă de victima, are dreptul de a-l evacua pe agresor din locuința comună, precum și de a-i interzice să se afle în imediata vecinătate a imobilului. Această măsură se va dispune pe un termen ce nu poate depăși 10 zile. Dacă victima solicită instanței civile un ordin de restricție, acest termen mai poate fi prelungit cu încă 10 zile.

b) delimitarea unor locuri clar specifice (locul de muncă al victimei sau școala unde învață copiii etc.) sau a unei arii limitativ stabilite, fiind definită prin „nevoile victimei pentru o protecție efectivă”;

c) să nu intre în contact cu victima, indiferent de mijlocul folosit.

Procedura de urmărire penală se poate declanșa la sesizarea oricărui cetățean care are dovezi ca un act de violență a avut loc, la cererea părții vătămate, sau din oficiu. În cazul în care constată existența unei infracțiuni, organele de poliție au obligația de a sesiza parchetul.

La 1 iunie 2009 intra în vigoare *Actul de protecție al doilea împotriva violenței în familie*, care constituie un pas important în direcția îmbunătățirii protecției victimelor în Austria. Noua legislație reglementează în secțiunea 107 b infracțiunea „de comitere a actelor repetate de violență”. Aceasta reglementare examinează acte de violență în integralitatea lor în sfera de aplicare a infracțiunilor violente susținute, și prevede pedepse mai aspre – de exemplu pentru amenințări grave de

violență, violența fizică și violență, precum și rele tratamente fără rezultat (fără vătămări corporale-de exemplu, palmă peste față), legea prevede pedeapsa cu închisoarea de până la trei ani. Dacă toate acestea sunt îndeplinite concomitent vor fi considerate infracțiuni comise în circumstanțe agravante, iar sancțiunea pentru acestea este închisoarea de la 10-20 de ani.

Potrivit aceleiași legi, perioada de valabilitate a unui ordin de restricționare impus de către poliție a fost extins de la zece zile la două săptămâni. În cazul în care în această perioadă, persoana afectată solicita un ordin interimar, valabilitatea ordinului de restricționare se extinde la un total de patru săptămâni (anterior 20 zile). Totodată, posibilitatea de a aplica pentru un ordin judecătoresc care impune autorului să părăsească apartamentul și îi interzice să se întoarcă la apartament este acum opozabil tuturor persoanelor care locuiesc în acest apartament (așa-numitele măsuri provizorii pentru „protecția împotriva violenței în apartamente”). Anterior această opțiune era opozabilă doar persoanelor care se aflau într-o relație de familie sau asemănătoare celei de familie. Instanța poate emite acum acest ordin pentru o perioadă de până la șase luni (anterior, până la trei luni).

Posibilitatea de a aplica pentru un ordin judecătoresc de interzicere a făptuitorului de a rămâne în anumite locuri sau de întâlnire ori contactare a victimei a fost acum reglementată separat în ordinul interimar numit „protecție generală împotriva violenței”. Acest ordin poate fi aplicat de către orice persoană care nu poate să tolereze nici un fel de întâlniri ulterioare cu autorul (din nou, această opțiune a fost anterior opozabilă doar persoanelor care se aflau într-o relație de familie sau asemănătoare celei de familie). Instanța poate emite acest ordin pentru o perioadă de până la un an (anterior până la trei luni). În cazul în care făptuitorul nu respectă acest ordin, valabilitatea acestuia poate fi prelungită. Ordinul interimar pentru „protecția împotriva invadării intimității” (urmărire) poate fi acum eliberat cu privire la toate măsurile prevăzute – indiferent de deschidere a unei proceduri principale – de până la un an, cu posibilitatea de a extinde valabilitatea acestuia în cazul nerespectării de către făptuitor. Acest ordin poate fi acum depus în instanța de reședință al victimei (anterior în fața instanței de reședință făptuitorului). Conform aceluiași prevederi, infracțiunile violente în parteneriate (în special în relații violente de lungă durată), nu sunt supuse reconcilierii în afara instanței ca un mijloc de a modifica astfel de situații violente, întrucât ele nu sunt accesibile pentru mediere.

În cadrul aceluiași context legal s-au îmbunătățit și drepturile procedurale ale victimelor violentei familiale (o mai bună protecție a adresa victimei, interogatoriu blând opțional într-o acțiune civilă, care se referă la proceduri penale), asistența psiho-socială în timpul procedurii a fost extinsă la procedurile civile (legate de infracțiune) între victime și infractori (de exemplu de acțiune pentru despăgubiri). Cheltuielile în valoare de 800 de euro – 1.200 de euro, în cazul în care victima este eligibilă pentru asistență juridică – vor fi suportate de către stat, iar în cazul în care victima este eligibilă pentru asistență juridică, aceasta poate solicita și asistență

juridică gratuită în timpul procedurilor civile. În conformitate cu amendamentul la Legea de Compensare a victimelor infracțiunilor, Biroul Social Federal plătește despăgubiri forfetare pentru durere și suferința în suma de 1.000 de euro pentru victimele violentei în familie care au suferit leziuni corporale grave și 5.000 de euro pentru victimele violentei în familie care au suferit leziuni corporale grave, cu consecințe permanente.

Legislația din Austria permite integrarea agresorului în programe de reeducarea ca și în Anglia, iar forțele de ordine au obligația de a furniza victimei și agresorului note informative privind drepturile pe care le au și de a informa, despre caz, biroul de intervenții care oferă asistență juridică gratuită și să înștiințeze acest centru de fiecare dată când se emite un ordin de interdicție sau chiar și după fiecare intervenție a poliției în cazuri de violență domestică. Pentru victime sunt disponibile linii telefonice speciale cu program special.

Belgia

Nici Codul penal al Belgiei nu incriminează actele de violență domestică printr-o infracțiune specifică, aceasta găsindu-și reglementarea în dreptul comun și fiind încadrate, în infracțiuni de lovituri, hărțuire etc., iar legătura dintre agresor și victimă constituind o circumstanță agravantă a infracțiunii. Însă, legislația belgiană cuprinde două legi care incriminează în mod special violența domestică și anume:

– *Legea pentru prevenirea violenței în cadrul cuplului*, adoptată în anul 1997. Această lege a înăsprit pedepsele prevăzute pentru infracțiunile care sunt comise de către soț sau de către o altă persoană cu care victima “coabitează sau a coabitat, întreține sau a întreținut o relație afectivă și sexuală durabilă”.

Potrivit *Legii pentru prevenirea violenței în cadrul cuplului*, procedura de urmărire penală se poate declanșa la denunțul oricărei persoane care are dovezi ca un act de violență a avut loc, la cererea părții vătămate sau din oficiu. Excepția constituind-o infracțiunea de hărțuire, aceasta neputând fi urmărită decât la plângerea prealabilă a părții vătămate. Retragerea plângerii din partea victimei nu înlătură răspunderea penală a agresorului, procesul penal continuând independent de voința acesteia.

Dacă s-a început procesul penal împotriva agresorului, instanța poate:

– să trimită pe agresor în detenție provizorie pentru a-l îndepărta de victimă sau dacă agresorul este lăsat în libertate, instanța poate emite un ordin de restricție care să-i interzică agresorului să intre în contact cu victima indiferent de motiv ori să frecventeze anumite locuri frecventate în mod obișnuit de victimă. Această măsură poate fi dispusă pe o perioadă ce nu poate depăși de 3 luni. Nerespectarea acestui ordin de către agresor duce la arestarea acestuia.

– *Legea privind acordarea locuinței comune soțului său coabitantului legal, victimă a actelor de violență domestică*, adoptată în anul 2003.

În conformitate cu această lege, instanța civilă poate să acorde victimei folosința exclusivă a domiciliului comun. Această măsură se ia la cererea victimei, și doar în condițiile în care exista serioase indicii despre violența partenerului,

indiferent de statutul acestuia (soț sau concubin). În ce privește intervenția poliției, aceasta are dreptul ca, în cazurile de violență domestică, să pătrundă în domiciliul comun și să întocmească un proces verbal detaliat, să îl constrângă pe agresor să părăsească domiciliul comun sau să îi interzică să se apropie de victimă. În funcție de gravitatea faptelor, agresorul poate fi reținut pentru 24 de ore ori poate fi pus sub supraveghere permanentă. Concomitent, cu această lege, Guvernul belgian a adoptat două planuri naționale de acțiune împotriva violenței domestice pentru perioadele 2001-2003, respectiv 2004-2007. Aceste planuri au drept scop sensibilizarea societății, prevenirea și combaterea violenței domestice și formarea de specialiști. În Belgia au fost create servicii de informare pentru victime în cadrul Parchetelor, unde acestea pot primi informații despre procedura judiciară și stadiul dosarului lor, iar în situația în care agresorul urmează să fie eliberat condiționat, acestea pot indica acestor servicii condițiile pe care le doresc impuse agresorului. *Institutul Federal pentru Egalitatea între femei și bărbați* a coordonat un plan național de acțiune pentru combaterea violenței între partenerii interni. Femeile din Europa de Est, Africa Subsahariană și Asia au fost supuse exploatării sexuale.

Belgia a incriminat violul marital în 1979 după ce Curtea de Apel de la Bruxelles, în soluționarea unei cauze, a recunoscut violul marital. Însă, din 1989 datorită modificărilor aduse legislației prin care definiția de viol a fost extinsă, violul marital este tratat la fel ca și alte forme de viol.

Bosnia - Herțegovina

Codul penal al Bosniei-Herțegovina nu incriminează violența în familie, însă face referire la câteva acte care, îndreptate împotriva femeilor, pot fi considerate acte criminale. În acest context, violul este definit ca fiind „*utilizarea violenței, în scop sexual, îndreptată împotriva femeii care nu este căsătorită cu agresorul*”. Legea în vigoare nu recunoaște violul comis de soț în timpul căsătoriei sau în timpul desfășurării procesului de divorț, întrucât condiția pentru ca un mariaj să existe o reprezintă înțelegerea reciprocă dintre parteneri, iar acesta este privit ca o „*problemă familială*” ce poate apare atunci când relațiile sunt tensionate. Femeile violate, torturate sau supuse actelor de violență de către soți se pot adresa direct justiției sau organelor de poliție, însă agresorul va fi susceptibil de sancțiuni numai în cazul existenței unor vătămări corporale, pe care victima va trebui să le dovedească cu probe.

Legea cu privire la protecția împotriva violenței în familie din 29 martie 2005, în articolul 6 definește violența familială ca fiind orice act de provocarea fizică, psihică, sexuală sau prejudicii economice ori suferință, amenințări în ceea ce privește integritatea fizică sau psihologică, precum și lipsa de grijă și atenție care ar putea împiedica în mod serios membrii familiei să se bucure de drepturile și libertățile lor în toate domeniile vieții publice și private care se bazează pe egalitate. Articolul 5 al aceleiași legi definește întinderea noțiunii de membru de familie ca fiind soț/fost soț, concubin/fost concubin, rude în linie dreaptă sau devenite astfel prin adopție cu drepturi depline până la gradul al patrulea, iar în

cazul adopției parțiale până la gradul al doilea de rudenie, copiii soțului naturali sau adoptați legal, asistent maternal. Același cadru legal impune obligativitate pentru membrii de familie, furnizorii de servicii medicale și lucrători sociali, educatori, instituțiile medicale, de învățământ, instituții, alte instituții și organisme, precum și organizațiile neguvernamentale care, în timpul desfășurării sarcinilor lor, au cunoștință despre astfel de acte de violență în familie, să raporteze imediat astfel de cazuri la poliție. Neîndeplinirea acestei obligații constituie infracțiune. Potrivit art.9 scopul măsurii de protecție este de a preveni și reprima violența în familie, de a preîntâmpina consecințele abuzului și de a întreprinde măsuri eficiente de reabilitare a agresorilor pentru a elimina condițiile care sunt favorabile încurajării unor noi acte de violență în familie.

În acest sens, asupra abuzatorului pot fi luate următoarele măsuri:

- eliminarea din locuința și interzicerea de a reveni în această;
- un ordin de restricție;
- interzicerea de a hărțui victima;
- obligarea la tratament psihosocial;
- reabilitare obligatorie

Măsura de protecție privind eliminarea din locuință poate fi dispusă fata de o persoană care a abuzat de un membru al familiei cu care acesta locuiește doar în situația în care instanța constată că există riscul ca persoană abuzivă ar putea repeta un act de violență. În cazul în care se aplică aceasta măsură, agresorul trebuie să părăsească imediat locuința conjugală, iar dacă situația o impune măsură este luată în prezența unui ofițer de poliție. Această măsură se dispune din oficiu și poate fi dispusă pe o perioadă cuprinsă între o lună și 6 luni, putând fi prelungită până la 2 ani de la data hotărârii, cu excepția cazului în care legea nu prevede altfel.

Dacă măsura impusă privește emiterea unui ordin de restricție, instanța de judecată trebuie să definească clar în acesta, locurile, zonele și distanța pe care persoană abuzivă trebuie să le respecte pentru a nu se apropia de victimă. Această măsură se aplică pentru o perioadă cuprinsă între o lună și 1 an. În situația în care instanța constata existența riscului ca agresorul să repete actele de abuz ca urmare a consumului de alcool, droguri sau a altor substanțe psihotrope, aceasta poate impune agresorului măsura reabilitării într-un centru medical specializat. Măsura poate fi luată pentru o perioadă de timp de cel puțin o lună și nu mai mult de doi ani de la data hotărârii, cu excepția cazului în care legea nu prevede altfel. Neîndeplinirea măsurilor impuse, în tot sau în parte, de către agresor, constituie infracțiune.

Victimele violentei domestice beneficiază de adăpost temporar în centre sociale sau case în condiții de siguranță pentru a beneficia de adăpost și îngrijire până la punerea în aplicare a ordinului de restricție având totodată și dreptul la sprijin financiar.

Bosnia-Herțegovina a întreprins o serie de inițiative pentru combaterea violului și a violenței domestice, însă femeile nu au folosit în totalitate măsurile de protecție disponibile în temeiul legii datorită lipsei de cunoștințe, precum și datorită reticenței de a le folosi.

În *Raportul referitor la drepturile femeilor în țările din Balcani candidate la aderare*⁴ din aprilie 2013, Comisia pentru drepturile femeii și egalitatea de gen, printre altele, „constată cu îngrijorare nivelul scăzut de cunoaștere a legislației privind egalitatea de gen și a legislației împotriva violenței împotriva femeilor, nu numai în rândul populației în general, dar și în rândul celor care lucrează în domeniul aplicării legii, invită autoritățile să implementeze un plan de acțiune pentru a promova o cunoaștere mai bună și pentru a instrui autoritățile de aplicare a legii în acest domeniu, constată cu îngrijorare că legislația privind protecția victimelor violenței domestice nu a fost încă armonizată cu legislația privind entitățile, astfel încât să recunoască violența domestică drept infracțiune în codurile penale ale celor două entități (Bosnia și Herțegovina), aceste victime fiind astfel, private de securitatea juridică adecvată; invită guvernul din Bosnia și Herțegovina să rezolve această problemă cât mai curând posibil pentru a asigura o mai bună protecție victimelor, invită autoritățile din Bosnia și Herțegovina să prezinte statistici oficiale cu privire la o serie de cazuri de violență reclamate, pe baza datelor culese din rapoartele de poliție, din centrele de asistență socială și din instituțiile judecătorești, și să pună aceste statistici la dispoziția publicului; de asemenea, invită autoritățile din Bosnia și Herțegovina să colecteze și să publice date referitoare la măsurile de protecție destinate să asigure protecția victimelor violenței domestice...”.

Bulgaria

Codul penal nu incriminează actele de violență domestică printr-o infracțiune specifică. Acestea se supun prevederilor din dreptul comun, constituind, după caz, infracțiuni de omor, vătămare, loviri, etc. Legătura dintre agresor și victimă constituie circumstanță agravantă, de care instanța va ține seama la stabilirea cuantumului pedepsei privative de libertate. Până la adoptarea *Legii privind violența domestică*, nu a existat un cadru adecvat pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, fiind lăsată la aprecierea victimelor începerea urmăririi penale împotriva abuzatorului.

Legea privind violența domestică a fost propusă spre dezbatere încă de la începutul anului 2004, însă Parlamentul bulgar a adoptat-o de-abia în martie 2005. Această lege a fost inspirată de Legea privind ordinul de restricție a statului Minnesota, fiind prima de acest gen din Europa Centrală și de Est. Ultima modificare și completare adusă acestei legi a fost făcută prin amendamentul SG 102 din 2009⁵ la *Legea privind protecția împotriva violenței în familie* și care

⁴ <http://www.europarl.europa.eu>.

⁵ <https://mjs.bg/17/> - LEGEA privind protecția împotriva violenței în familie (TITLUL AMEND SG 102/09, INFORCEFROM 22.12.2009).

reglementează drepturile victimelor violenței în familie, măsuri și proceduri de punere în aplicare a protecției, extrapolează sensul termenului de violența familială extinzând condițiile de existența a acesteia, precum și calitatea pe care o pot avea subiecții. Potrivit art. 2 din SG 102/2009, violența domestică este „*orice act de violență fizică, sexuală, mentală, emoțională sau economică, precum și încercarea de astfel de violență, restricționarea involuntară a vieții private, libertatea personală și drepturile personale comise împotriva persoanelor care se află într-o relație, care sunt sau au fost într-o relație de familie sau de facto coabitare maritală*”, precum și „*violentele petrecute în fața copiilor trec la categoria abuz mental și emoțional, îndreptată împotriva acestora*”.

Prin noile modificări, victimele pot obține un ordin de restricție emis de instanță, prin care să li se interzică agresorilor să se mai apropie de acestea. Concomitent, legea asigură o protecție imediată a victimelor, independent și fără a condiționa acest lucru de introducerea prealabilă a unei plângeri penale împotriva soțului său a oricărei alte persoane cu care victima este sau a fost într-o relație de familie sau de facto coabitare maritală, ori a unei cereri de divorț. Totodată, obliga fiecare medic ca la cererea persoanei vătămate, acesta să elibereze un document în care să certifice în scris daunele sau urme de violență.

Instanța poate dispune următoarele măsuri de protecție:

- a) obligarea agresorului de a se abține să pună în aplicare orice act de violență domestică;
- b) îndepărtarea agresorului din locuința comună pe o anumită perioadă de timp, stabilită de către instanță de judecată, măsură ce este prevăzută în ordinul de restricție;
- c) interzicerea agresorului de a se apropia de locuință, de locul de muncă al victimei sau de locurile de socializare și de recreere ale victimei, pe durata și sub condițiile definite de instanța de judecată;
- d) un adăpost temporar pentru victimă și copilul acesteia, pe o durată dispusă de instanță, și doar în cazurile în care aceasta măsura nu contravine interesului minorului;
- e) direcționarea victimelor lezate către programe de recuperare;
- f) obligarea agresorului să participe la programe de reabilitare.

Aceste măsuri pot fi impuse pentru o perioadă de trei până la 18 luni. Concomitent cu aceste măsuri instanța poate impune plata unei amenzi care variază de la 200 până la 1000 de leva. Neîndeplinirea măsurilor impuse, în tot sau în parte, de către agresor, constituie infracțiune.

Ordinul de protecție poate fi emis atât la cererea victimei, cât și la cererea unei alte persoane care se află în relație de rudenie cu victima (dacă este minor, acesta trebuie să aibă vârsta minimă de 14 ani sau să fie pus sub tutelă), precum și la cererea Directorului executiv al Agenției de Asistență Socială, dacă acesta a luat la cunoștință de astfel de cazuri.

Cererea se face în scris și trebuie să conțină o serie de elemente prevăzute de lege. În cazul în care victima nu poate sau nu dorește să dezvăluie domiciliul stabil

sau curent poate preciza o altă adresă. Legea condiționează termenul de depunere a cererii, acesta neputând depăși o lună de la dată când a avut loc ultimul act de violență domestică. Dacă se impune luarea unei măsuri imediate, partea vătămată se poate adresa direct celei mai apropiate secții de poliție, altfel aceasta având posibilitatea de a alege unde va depune cererea în funcție de cât de repede dorește emiterea ordinului de restricție.

În cazul în care cererea conține date despre o amenințare directă, imediată și în urma căreia viața sau sănătatea persoanei vătămate îi sunt puse în pericol, instanța, într-o ședință închisă, fără citarea părților, poate emite un ordin de protecție de urgență, în 24 de ore de la primirea cererii. Instanța competentă în a soluționa cererea este cea districtuală de la adresa permanentă sau actuală a victimei sau de la locul de muncă al victimei, dar și instanța în circumscripția căreia se va aduce la îndeplinire ordinul. Cererea se soluționează prin citarea părților, iar pârâțul poate depune întâmpinare în termen de 5 zile de la primirea citației. Dacă se impune, citația se înmânează în colaborare cu organele de poliție sau cu primarul. Hotărârărea instanței poate fi atacată cu apel în termen de 7 zile de la comunicare, apel care însă nu este suspensiv de executare, iar ordinul poate fi emis pentru o perioadă care nu poate depăși un an și are caracter administrativ, neafectând relațiile dintre părți. O copie a hotărârii va fi trimisă către poliție, pentru punerea în executare a acesteia. Poliția are obligația urmăririi executării ordinului, iar dacă acesta este încălcat, organul judiciar îl poate reține pe agresor, notificând acest lucru procurorului, ori va sesiza instanța, care îl va amenda pe agresor cu o amendă cuprinsă între 500 și 2000 de leva.

Bulgaria a aderat la campania Consiliului Europei pentru combaterea violenței asupra femeilor și a violenței în familie, la 8 martie 2013. În urma aderării, Cabinetul Bulgariei a înființat linii de asistență telefonică de urgență pentru sprijinirea victimele violenței în familie și o campanie de informare a copiilor de vârstă școlară, a facilitat și susținut funcționarea unor centre de consiliere, de adăpost pentru victime și în același timp a promovat programe de educație, de consiliere și traininguri specializate, în ceea ce îi privește pe agresori.

Cipru

Prin *Legea pentru violența „în sânul familiei”*, legea cipriotă prevede în mod clar că, dacă violența are loc în sânul familiei, aceasta reprezintă o circumstanță agravantă și cere o pedeapsă mai serioasă decât pentru celelalte forme de violență condamnate prin Codul Penal (art. 4). În Cipru violul conjugal este incriminat din 1994.

Articolul 3 alin. 1 din *„Legea pentru prevenirea și combaterea violentei familiale”* definește violentă ca fiind: *„orice act ilegal ori comportament care are ca rezultat orice abuz de natura fizică, sexuală sau psihologică asupra unuia din membrii familiei, inclusiv violența exercitată cu scopul de a avea relații sexuale cu victima fără consimțământul acesteia sau pentru a îngădi libertatea personală”*. Noțiunea de membru al familiei este

reglementată în același articol și reprezintă: „soț și soție sau alți parteneri care trăiesc ca familie, inclusiv părinții și copiii”.

Prin Amendamentul adus *Legii privind prevenirea și protecția victimelor violentei în familie* din anul 2004 sunt prevăzute măsurile restrictive ce pot fi luate împotriva agresorului, și anume:

- persoanei violente i se interzice accesul în locuință în următoarele situații:
- dacă a mai comis acte de violență domestică sau a fost condamnată pentru acte similare cel puțin de două ori în ultimii doi ani;
- în situația în care actele de violență au avut ca urmare punerea în pericol a vieții, integrității corporale sau echilibrul sexual / psihologic al victimei;
- dacă agresorul refuza tratamentul de reabilitare.

Conform aceluiași cadru legal, judecătorul poate lua ca măsura de protecție a victimei, nedivulgarea unor informații de natură a o identifica.

Legea stabilește mecanisme clare de raportare și urmărire penală a violenței în familie și prevede că mărturia minorilor și a experților (cum ar fi psihologii), pot fi folosite ca probe pentru a urmări agresori. Totodată, legea prevede pedeapsa cu închisoarea pentru persoanele găsite vinovate de abuz asupra membrilor de familie. Instanța de judecată poate emite un ordin de restricție în aceeași zi împotriva infractorilor suspecți și/sau condamnați pentru acte de violență în familie. Medici, lucrători de spital, și profesioniști din domeniul educației sunt obligați să raporteze toate cazurile suspectate de violență domestică la poliție. Cu toate acestea, multe victime au refuzat să depună mărturie în instanță, și prin lege unul dintre soți nu poate fi obligat să depună mărturie împotriva celuilalt. Datorită acestui fapt, instanțele au fost obligate să renunțe la cazurile de violență în familie în situațiile în care victima a fost singurul martor și a refuzat să depună mărturie.

Arabia Saudită

Cu toate aceste comentarii făcute mai sus, într-o țară în care condiția femeilor este adesea reclamată, experții au constatat totuși unele progrese în Arabia Saudită (aflată pe locul 20 în clasament). Aceasta a pus în aplicare reforme cu scopul de a crește oportunitățile de angajare și de reprezentarea publică a femeilor, astfel că în 2012, femeile saudite și-au dobândit dreptul de a munci, însă doar în anumite categorii de muncă. În ianuarie 2013, 30 de femei au fost alese în Consiliul Shoura (acesta ține loc de parlament fără a avea, însă, puteri legislative sau bugetare), iar dreptul la vot al acestora în alegeri urmând să intre în vigoare în 2015.

În multe țări arabe, nu există legi sau reguli care să penalizeze violența familială, deși aceasta este o problemă cu răspândire largă, iar drepturile inegale ale femeilor din Arabia Saudită cresc vulnerabilitatea și expunerea la violență ale acestora. Violența familială este adesea privită în aceste zone ca fiind o problemă privată, și în afara jurisdicției autorităților statului. Femeile abuzate fizic de către soți sunt trimise acasă de poliție, dacă acestea se prezintă la vreun ghișeu al acestora cu intenția de a înainta o plângere privitoare la comportamentul abuziv al

soțului. În ceea ce privește violul în mariaj, acesta nu a fost trecut în rândul infracțiunilor; întrucât, potrivit cutumei, bărbații au oricând dreptul absolut și incontestabil asupra corpurilor soțiilor lor, fapt pentru care exista puține adăposturi care să protejeze femeile ce se tem pentru viața lor.

Codurile penale din câteva astfel de țări prevăd ca atât poliția și cât tribunalul să retragă acuzațiile asupra unui violator, în condițiile în care acesta este de acord să ia victima de nevastă. În noiembrie 2008, o fetiță somaleză în vârstă de 13 ani a fost violată de trei bărbați și apoi omorâtă cu pietre de militanți islamici care susțineau că a comis adulter⁶.

Oficialii au declarat că guvernul nu a definit în mod clar violența în familie și procedurile privind cazurile de violența domestică și punerea în aplicare a reglementărilor acesteia au variat de la un organism guvernamental la altul. În urma acestor critici Arabia Saudită a făcut primul pas uriaș pentru respectarea drepturilor femeilor prin adoptarea în august 2013, a *Legii pentru prevenirea abuzului femeilor și a copiilor*, publicată în Monitorul Arabia. Cu toate că viața în Arabia Saudită rămâne complet închistată pe criterii de gen, autoritățile au decis să interzică orice formă de abuz a femeilor acasă sau la locul de muncă. Această decizie a fost luată de către Consiliul de Miniștri din Arabia Saudită și ilustrează prima poziție oficială a țării care validează violența domestică drept o infracțiune susceptibilă de pedeapsă.

Termenul de violență domestică înglobează în conținutul său abuzul psihic, fizic și sexual. În același context legal, angajatorii sunt obligați să raporteze cazurile de abuz săvârșit la locul de muncă asupra angajaților. În privința sancțiunii, legea prevede pentru vinovați o pedeapsă de maximum un an de închisoare și o amendă de cel mult 50.000 de ryali saudiți (13.000 de dolari), iar în cazul recidiviștilor cuantumul pedepselor maxime va fi dublat. De asemenea, legea mai prevede acordarea unui adăpost victimelor abuzului domestic, precum și asigurarea confidențialității în privința datelor personale ale celor care raportează astfel de abuzuri. Deși prin această lege femeile sunt încurajate să denunțe orice formă de violență domestică, majoritatea cazurilor de violența familială în această țară rămân segregate de ochii lumii, ca urmare a unui sistem social care acordă bărbatului dreptul absolut de a decide în familia sa, fapt ce face că statisticile referitoare la violența domestică să fie imprecise.

Pentru prima dată în această țară, la începutul anului 2013 în urma recomandării lansate de Fundația Caritabilă King Khalid, Arabia Saudită a permis desfășurarea unei campanii împotriva abuzului.

Croația

Violența domestică a fost și încă mai este o problemă serioasă în Republica Croația, întrucât mult timp violența domestică nu a fost recunoscută ca o violare a drepturilor omului, și ca urmare a acestui fapt nu au existat refugii pentru victime

⁶ <http://www.descopera.ro/cultura/3666170-10-inegalitati-extreme-intre-sexe>.

și nici centre de reabilitare a agresorilor. Violența domestică nu a fost reglementată nici prin legi speciale, găsindu-și reglementarea în mod general în legile dreptului penal și în art. 23⁷ din Constituție. Pedepsele unor astfel de acte erau mici în comparație cu gravitatea și pericolul social pe care le generau. De exemplu, o infracțiune de omor era pedepsită cu închisoare de la 3 luni la 3 ani. În situația în care agresiunea era comisă de soț (concubin, partener), legea devenea aplicabilă numai la plângerea prealabilă a victimei. În practică însă, victimele violentei familiale erau îndreptate spre rezolvarea civilă a cazului.

La data de 30 decembrie 2000, Croația a adoptat un nou Cod penal, care a intrat în vigoare, de abia, în anul 2013, și care incriminează comportamentul violent în familie. Articolul 215 (a) pedepsește „orice membru de familie, care, prin violență, abuz sau comportament insolent forțează un alt membru al familiei la o poziție umilitoare, este pasibil de o pedeapsă cu închisoarea de la 3 luni la 3 ani”. În luna mai a anului 2002, Legea de procedură penală a fost modificată pentru a spori măsurile de protecție pentru victimele violenței în familie. Această Lege a permis tribunalelor dreptul de a dispune „interdicția de a aborda o anumită persoană sau să stabilească și să mențină contactul cu o anumită persoană”. La 1 octombrie 2002, Croația a adoptat o nouă lege privind Contravențiile, în care instanța poate dispune, cu sau fără cererea unui solicitant, reținerea unei persoane care încalcă „ordinea și liniștea publică ori o contravenție cu privire la violența în familie ... iar în cazul în care există un pericol substanțial contravenția poate continua” [art. 146 alin. (1)]. Autorul poate fi ținut în detenție până când perioada detenției se încheie, existând posibilitatea prelungirii acesteia cu încă cincisprezece zile după expirarea termenului de detenție [art. 146 alin. (3)].

În 2003, Parlamentul croat a adoptat *Legea cu privire la protecția împotriva violenței în familie*, în care violența în familie este definită ca fiind „orice utilizare a forței fizice sau presiune psihologică împotriva integrității unei persoane, orice alt comportament al unui membru de familie care poate cauza sau poate provoca durere fizică sau psihologică, provocând sentimente de teamă sau de a fi în pericol personal ori sentiment de demnitate jignită, atac fizic, indiferent dacă duce sau nu la leziuni fizice, atacuri verbale, insulte, înjurături și alte forme de tulburări severe, hărțuire sexuală, urmărire și toate celelalte forme de tulburare, izolare ilegală sau restricție a libertății de mișcare sau de comunicare cu terțe persoane, deteriorarea sau distrugerea bunurilor sau încercări de a face acest lucru”. Prezenta lege definește nu numai conceptul de violență în familie, ci prevede, de asemenea, măsuri de protecție, inclusiv a ordinelor de restricție comparabile cu cele aplicate într-un caz penal. În conformitate cu acest act, violența în familie este considerată o infracțiune și sancționată cu o amendă cuprinsă între 1.000 HRK și 2.000 HRK (echivalentul a 200-400 \$) și până la 60 de zile în închisoare. Dacă contravenientul încălca ordinul de procedura penală, acesta poate fi condamnat până la trei ani de închisoare. Legătura dintre victima și agresor constituie circumstanța agravată.

⁷ „Nici o persoană nu poate fi supusă la nici un tip de rele tratamente”.

Prevederile Legii pentru protecția împotriva violenței în familie permite biroului instanței de a impune tratament psihosocial pentru abuzatori. Emiterea cererii de dispunere a ordinului de protecție și îndepărtarea agresorului din reședință poate fi depusă numai de către victima. Însă, victima de cele mai multe ori este prea speriată pentru a face o astfel de cerere. Cel mai nou Plan național privind violența în familie, Strategia Națională pentru protecția împotriva violenței domestice pentru perioada 2008-2010, solicită 49 de măsuri în șase categorii de activitate: educație a profesioniștilor din domeniul juridic și de sprijinire a victimelor, tratamentul psihosocial pentru autori, analiza și punerea în aplicare a protecției măsurii, adăposturi și servicii de sprijin, oferirea de sprijin victimelor în cadrul procedurilor judiciare, precum și conștientizarea publicului cu privire la problema violenței în familie și de familie. Măsuri specifice în zona de implementare a legislației sunt: modificarea Legii Codului Penal și delict ce are ca scop sporirea protecției victimelor, propunerea unei legii privind asistența juridică gratuită și o lege privind despăgubirea victimelor unor acte de violență pentru a ajuta la compensarea sarcinile financiare pentru victime, și elaborarea unei noi legi cu privire la protecția împotriva violenței în familie. În ceea ce privește adăposturile și serviciile, nouă Strategie Națională necesită o analiză a serviciilor disponibile în prezent, pentru creșterea finanțării pentru adăposturi publice și private, precum și pentru creșterea serviciilor în domeniul de îngrijire a sănătății, educație, ocuparea forței de muncă, educație școlară pentru copii, și consiliere a victimele violentei domestice. Ministerul Familiei, Afacerile Veteranilor și al solidarității între generații este organul principal responsabil de punerea în aplicare a acestei Strategii Naționale. Activitatea acestui minister include: publicarea unei cărți anuale adresate instituțiilor și organizațiilor care oferă suport și servicii pentru victimele violenței în familie, centre de consiliere pentru victime, administrarea unei linii telefonice SOS pentru femei, precum și acordarea de fonduri pentru adăposturi pentru victimele violenței în familie.

De asemenea, în 2008, guvernul croat a adoptat un nou Regulament de procedură în cazuri de violență în familie. Regulamentul de procedură impune obligativitatea poliției, a serviciilor sociale, profesioniștilor din domeniul sănătății și instituțiile de învățământ să raporteze orice incident suspectat de violență în familie. Aceste reguli subliniază cerințele tuturor părților implicate pentru investigarea unui incident, inclusiv îngrijirea copiilor implicați, reținerea infractorilor, protecția victimelor, inclusiv protecție pentru victimizarea secundară prin procesul de intervievare, confiscarea de arme, utilizarea formularelor standard precum și cooperarea și coordonarea de raportare și furnizarea de servicii victimelor. În timp ce acestea sunt îmbunătățiri mari, mai sunt încă multe care se poate face în domeniul serviciilor victimelor. În prezent, există 20 de adăposturi pentru femei ce sunt exploatate de către ONG-uri și autoritățile locale, dar numai cinci dintre acestea sunt permanente. În 2009, Croația a încercat să abordeze provocarea de a crea un cadru legal și de politici care implică o rețea de instituții care să împartă

împreună responsabilitatea de a preveni și de a răspunde la violența în familie. Acest cadru instituțional și legal este în concordanță cu Uniunea Europeană (UE) și a Organizației Națiunilor Unite de norme și angajamente (ONU).

Acestui cadru, la solicitarea Strategii Naționale pentru 2008-2010 i se aduc modificări în martie 2010. Această nouă lege a crescut pedeapsa maximă pentru comiterea violenței în familie de la 6 la 90 zile, a scurtat perioada în care instanța de judecată poate emite o măsură de protecție de la 48 de ore la 24 de ore, a mărit perioada de valabilitate pentru un ordin de restricție de la un 1 la 2 ani, și a întins durata maximă a unui ordin de evacuare de la 3 luni la doi ani. Cu toate acestea, noua lege nu protejează parteneri intimi sub toate aspectele.

Cu toate acestea, rămân deficiențe. „O privire de ansamblu asupra cadrului legal și politica violenței în familie în Croația”, elaborat de PNUD în 2010, indică o serie de lacune în punerea în aplicare a legislației și politicile guvernamentale, precum și în materie de prevenire și sprijin pe termen lung pentru victimele violenței în familie. Pentru a sprijini guvernul și organizațiile societății civile croate în abordarea acestor lacune, o echipă ONU în Croația a elaborat o propunere de program comun de Fondul ONU pentru susținerea de acțiuni pentru eliminarea violenței împotriva femeilor. Această propunere a fost prezentată în ianuarie 2011.

Conform Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare a Croației⁸, o Strategie națională de protecție împotriva violenței în familie și un protocol specializat pentru funcționarii publici să se ocupe de cazuri raportate de violență în familie este în lucru. Un nou Cod penal a fost adoptat în 2011 și a intrat în vigoare la 01 ianuarie 2013, odată cu aderarea Croației la U.E. Acest nou cod penal întărește dispozițiile privind comportamentul violent, violul marital și actele de violență în familie. În mod similar, în 2004, Guvernul a adoptat o lege privind egalitatea genurilor și, ulterior, a dezvoltat un Plan Național de Acțiune, și în care mecanismele de specialitate au fost înființate cu scopul de a monitoriza numeroasele legi, politici și planuri de acțiune în ceea ce privește drepturile omului, non-discriminare și egalitatea de gen. În acest sens, în conformitate cu obligațiile privind drepturile omului asumate de Croația, statul are obligația de a acționa cu diligență în protejarea victimelor, prevenirea violenței și asigurarea de măsuri de redresare, în ciuda situației economice existente. Însă, deși procurorii de la Biroul Procurorului statului au autoritatea de a decide investigarea și urmărirea în justiție a cazurilor de violență în familie, și, totodată, puterea de a dispune o varietate de măsuri de protecție pentru victime (acestea includ ordine de restricție, lipsa de comunicare, evacuarea agresorului din locuința familiei, printre altele), de cele mai multe ori singura măsură cerută (de diferitele agenții) este un tratament de reabilitare psiho-socială pentru agresor, o măsură care de multe ori nu este urmată și a cărei eficacitate s-a dovedit a fi ineficientă în cele mai multe cazuri. Astfel de măsuri ignora nevoia de protecție a victimei, care este lăsată la mila agresorului și care de multe ori preferă să

⁸ <http://www.undp.hr/show.jsp>.

fugă împreună cu copiii din locuința familiei. Din iulie 2013, Croația a lansat linii de asistență telefonică cu apeluri gratuite pentru victimele infracțiunilor.

În *Raportul referitor la drepturile femeilor în țările din Balcani candidate la aderare*⁹ din aprilie 2013, Comisia pentru drepturile femeii și egalitatea de gen, "salută progresele înregistrate în Croația în ceea ce privește soluționarea corespunzătoare din partea poliției a cazurilor de violență împotriva femeilor și de discriminare de gen, ca urmare a pregătirii specifice a ofițerilor de poliție în acest domeniu, și încurajează autoritățile să continue aceste acțiuni, subliniind însă, "că sistemul judiciar nu este încă în măsură să soluționeze în mod corespunzător aceste cazuri și invită autoritățile să inițieze acțiuni prin care să sensibilizeze și să formeze și magistrații; în plus, invită guvernul croat să pună la dispoziția victimelor violenței și discriminării de gen asistență juridică gratuită, și solicită autorităților croate să clarifice, în cadrul strategiei naționale de protecție împotriva violenței în familie (2011-2016), care autoritate este responsabilă și pentru ce tip de acțiune, și să acorde finanțare adecvată autorităților și organizațiilor societății civile pentru a aplica strategia".

Germania

Germania nu incriminează violența domestică ca o infracțiune specifică în Codul penal, ci încadrează actele de violență familială, din punct de vedere juridic, ca infracțiuni contra vieții, a integrității corporale sau împotriva vieții private și a intimității persoanei, iar relația dintre agresor și victimă poate constitui doar circumstanță agravantă, ceea ce duce la adăugarea unui spor la pedeapsă aplicată pentru infracțiunea respectivă.

Prin introducerea în anul 1997 în legea germană a amendamentului, în conținutul infracțiunilor de viol, abuz sexual și hărțuire sexuală, care sunt definite de secțiunile 177-179 din Codul penal german, această definiție înglobează și violul marital. În plus, Secțiunea 179 prevede pedepse pentru abuzul sexual, fizic sau psihologic asupra persoanei incapabile să reziste infracțiunii. În conformitate cu pedepsele prevăzute în Codul penal german, violul se pedepsește de la doi ani de închisoare până la o condamnare pe viață, sau nu mai puțin de zece ani în cazul în care violul a dus la moartea victimei, chiar dacă făptuitorul nu a cauzat moartea în mod intenționat.

În anul 2002, intra în vigoare *Legea privind ameliorarea protecției oferite de instanța civilă victimelor violenței familiale și a persecuțiilor*, care reglementează posibilitatea victimelor violenței domestice să solicite instanței civile ordin de protecție precum și ordin care vizează atribuirea folosinței exclusive a locuinței comune în caz de separare însă, dispunerea unei astfel de măsuri de către instanță este condiționată de stabilirea raporturilor juridice dintre agresor și victimă, precum și cu obligația de a plăti o anumită sumă de bani partenerului. Legea conține, totodată și

⁹ <http://www.europarl.europa.eu>.

dispoziții cu privire la alocarea temporară a locuințelor în situațiile în care victima trăiește în aceeași locuință cu agresorul.

Potrivit aceleiași legi, victimele violenței domestice pot cere un ordin de protecție care să vizeze interzicerea agresorului de a reveni la domiciliul comun, să frecventeze anumite locuri pe care victima le uzitează în mod obișnuit; să intre în contact cu victima indiferent de mijloacele și motivele folosite; să stabilească întâlniri cu victima sau să locuiască într-o zonă învecinată cu domiciliul victimei. Astfel de măsuri pot fi cerute de orice persoană care a suferit acte de violență din partea soțului, fostului soț, concubinului sau a oricărei alte persoane cu care victima a stabilit relații asemănătoare acelor de familie. Durata de valabilitate a acestor măsuri este lăsată la aprecierea instanței, perioada ce poate fi prelungită, dacă acest lucru se impune. Nerespectarea oricăreia dintre măsurile dispuse de instanța constituie infracțiune, iar cel care le încalcă este susceptibil cu o pedeapsă privativă de libertate de un an.

Dacă speța privește persoanele necăsătorite sau care nu se află într-un parteneriat formal, victima violenței poate primi folosința exclusivă a domiciliului comun însă, în acest context, durata dispunerii măsurii este limitată și diferă în funcție de situația juridică a imobilului, astfel:

- dacă ambele părți sunt titulare ale dreptului real asupra imobilului, atribuirea folosinței locuinței va putea fi dispusă doar pe o perioadă limitată și pe care o va aprecia instanța în funcție de particularitatea fiecărui caz;

- dacă partea vătămată nu are nici un drept real asupra imobilului, atunci aceasta măsura nu poate fi dispusă pe o perioadă mai mare de 6 luni. Însă, dacă motivele o impun acesta poate fi prelungit, dar nu mai mult decât o durată egală cu durata inițială.

În ceea ce privește urmărirea penală, aceasta se pune în mișcare la plângerea prealabilă a părții vătămate. Însă, dacă se constată existența unei infracțiuni de violență domestică ori se considera că interesul public o cere, procedura urmăririi penale se declanșează automat, independent de voința victimei.

Pentru infracțiunile de lovire și vătămare, fiind considerate infracțiuni de o gravitate redusă, urmărirea penală va începe numai la plângerea prealabilă a părții vătămate, dacă aceste infracțiuni nu aduc atingere interesului public. Întrucât împăcarea părților înlătură răspunderea penală și implicit încetarea procesului penal, procurorii au primit recomandări ca în situațiile de violență domestică, chiar și în cazurile unor leziuni ușoare, să se constate că s-a adus atingere interesului public.

Potrivit reglementarilor prevăzute de *Legea privind funcționarea poliției* privind intervenția promptă și eficientă a acestora în toate cazurile de violență domestică, forțelor de ordine este permis să obstrucționeze accesul agresorului în domiciliul comun pentru o anumită perioadă de timp, să-l ia pe agresor în custodie, precum și să aplice măsuri suplimentare pentru ocrotirea victimei. În situația aplicării măsurii de împiedecare a accesului în domiciliul conjugal, agresorul are obligația

de a părăsi domiciliul pe o perioadă cuprinsă între câteva zile și câteva luni, moment în care va preda cheile locuinței spre păstrare poliției.

Dacă se consideră necesar, poliția îl poate lua în custodie pe agresor, pentru a preîntâmpina riscul producerii unui eventual pericol (de exemplu dacă agresorul se afla sub influența băuturilor alcoolice sau a narcoticelor), acesta fiind reținut până când se considera că pericolul a trecut. O astfel de măsură poate fi luată chiar în caz de simpla amenințare fizică. Totodată, forțele de ordine îi pot interzice agresorului de a intra în contact fizic sau prin alte mijloace de comunicare, cu victima și copiii. Organele de poliție au obligația de a informa victima cu privire la posibilitățile juridice pe care aceasta le are, printre care și dreptul la o indemnizație specială, care să le permită acoperirea cheltuielilor medicale necesare și de a o îndruma către servicii specializate de asistență care oferă consiliere și ajutor victimelor violentei familiale.

În Germania, numeroase școli de formare în sectorul social tratează problema într-un mod aprofundat și anumite *Lander* au cerut poliției să desfășoare un proces de formare continuă și au introdus în interiorul unităților de poliție experți astfel formați; în mod similar, guvernul a produs și a distribuit în direcția poliției și a spitalelor CD-uri de formare interactivă¹⁰.

În anul 2012, aproximativ 360 de adăposturi pentru femei au fost operaționale. Potrivit Ministerului Federal al Familiei, Persoanelor Vârstnice, Femeilor și Tineretului, între 15.000 și 17.000 de femei și copiii lor au folosit aceste adăposturi în fiecare an. Multe ONG-uri la nivel local au oferit linii de asistență telefonică, asistență, consiliere, și adăpost.

Iordania

Articolul 340 din Codul penal al Iordaniei prevede că cel care-și descoperă soția sau una din rudele sale de sex feminin în timp ce comite adulter și ca urmare, ucide sau rănește pe vreunul dintre ei, este scutit de orice sancțiune. Conținutul acestui articol a fost propus guvernului spre anulare, dar a fost reținut de către Camera inferioară a Parlamentului în anul 2003, an în care au avut loc cel puțin șapte crime de onoare¹¹. Articolul 98 din Codul penal este adesea coroborat cu articolul 340 din același cod în cazuri de crime de onoare, și prevăd o pedeapsă redusă pentru persoană care ucide o altă persoană într-o "criză de furie". Crimele de onoare sunt cel mai strâns asociat cu culturi de musulmani, însă au fost raportate în multe alte contexte culturale sau religioase, inclusiv în America Latină și Italia¹².

¹⁰ Documentul 10934 (19 mai 2006) „Parlamentele unite pentru combaterea violenței domestice împotriva femeilor”.

¹¹ Human Rights Watch definește crimele "de onoare", ca fiind "acte de violență, de obicei, crimă, comise de membri ai familiei de sex masculin față de membrii de familie de sex feminin, și care sunt percepute ca au adus dezonoare asupra familiei."

¹² Greiff, 2010.

Parlamentul iordanian pe 6 ianuarie 2008 a înaintat un proiect de lege¹³ privind protecția familiei, în încercarea de a combate creșterea violenței domestice, de a îmbunătăți mijloacele și procedurile pentru protejarea și responsabilizarea familiei și a membrii săi prin dezvoltarea continuă a instituțiilor de protecție și responsabilizare, precum și pentru a crește gradul de conștientizare a problemelor legate de violența împotriva familiei și a membrilor acesteia. Proiectul de lege, impune pedepse aspre pentru cei care încalcă legea, variind de la amenzi considerabile la închisoarea de până la 6 luni. De asemenea, acest proiectul acorda autorităților puterea de a reține autorii actelor de violență în familie timp de 24 ore „în scopul protejării victimei”, iar instanței de judecată îi atribuie autoritatea de a interzice agresorilor să se apropie de „casele sigure”, în care victimele sunt protejate, în scopul garantării siguranței acestora. Conform proiectului de lege, victimele pot dispune de o compensație financiară în caz de pericol fizic sau abuz psihologic. Acest proiectul de lege reflectă campaniile recente care vizează reducerea violenței domestice, a declarat Rim Abu Hassan, un activist pentru drepturile omului de la Societatea pentru Protecția Iordania privind violența în familie. „Aceasta este o lege necesară pentru a face față violenței în familie și prin care se specifică procedurile privind modul în care autoritățile pot să se ocupe de această problemă și să găsească soluții alternative, care ar putea ajuta familiile afectate ca urmare a violenței domestice. Legea deschide calea pentru crearea unor „comitete de conciliere de familie”, pentru a media între victime și infractori. Membrii adulți ai familiei sunt obligați să raporteze abuzul fizic sau sexual, care are loc în gospodăriile lor, în conformitate cu proiectul de lege”, a declarat Abu Hassan.

Marea Britanie

În Marea Britanie violența familială nu este incriminată ca o infracțiune specifică, și prin urmare nu este prevăzută în Codul penal, ci este supusă normelor de drept civil. Legătura dintre victima și agresor are relevanta doar la stabilirea daunelor de către judecător în cadrul procesului. Însă, unele acte de violență familială pot fi încadrate la hărțuire, aceasta constituind o infracțiune specifică. Noțiunea de hărțuire se întinde atât asupra fizicului cât și a psihicului. Violul marital este recunoscut ca infracțiune încă de la începutul anilor `90, iar sancționarea acestuia variază în funcție de durata căsniciei. În funcție de natura relației dintre agresor și victimă (soț soție, logodnici, concubini etc.), Codul familiei prevede sancțiuni diferite. În ce privește procedura de începere a urmăririi penale împotriva victimei, aceasta nu este condiționată de existența plângerii prealabile a victimei, putând fi declanșată la denunțul oricărei persoane care deține dovezi ca un act de violența a avut loc, și indiferent dacă acesta este făcut prin telefon sau de către o persoană care nu dorește să-și dezvăluie identitatea, ori din oficiu. Retragerea plângerii din partea victimei nu are efect asupra urmăririi penale dacă procurorul decide continuarea acesteia.

¹³ <http://www.ncfa.org.jo/default.aspx>.

Legislația britanică permite victimelor să solicite protecție împotriva agresorilor sau ordonanțe de urgență cu privire la ocuparea, în exclusivitate, a domiciliului comun. Atribuirea folosinței locuinței va putea fi dispusă doar pe o perioadă limitată de 6 luni și pe care o va aprecia instanța în funcție de resursele financiare ale părților, de conduită fiecăruia, de durata coabitării, de posibilele repercusiuni asupra copiilor, de durata căsniciei etc. Această măsură poate fi prelungită o singură dată în situația în care nici unul dintre parteneri nu are drepturi depline de proprietate asupra locuinței. Dacă unul dintre parteneri are drepturi asupra locuinței tribunalul poate include anumite clauze cum ar fi: plata unei sume către titularul proprietății sau obligativitatea de a repara și de a întreține locuința. Astfel de măsuri pot fi cerute de orice persoană care a suferit acte de violență din partea soțului, fostului soț, concubinului sau a oricărei alte persoane cu care victima a stabilit relații asemănătoare acelor de familie.

Prin ordinele de restricție se pot dispune măsuri generale sau specifice, ca de exemplu interzicerea agresorului de a contacta telefonic victima. În funcție de gravitatea actelor de violență și dacă securitatea victimei o impune, împotriva agresorului se poate lua măsura arestării, chiar și în absența unui mandat de arestare. Prevederile legislative britanice acorda victimelor violentei familiale dreptul de a beneficia de ajutor financiar doar în condiția în care agresorul a fost urmărit penal și victimă nu mai locuiește cu el. Cuantumul ajutorului financiar oferă posibilitatea victimei de a aduce îmbunătățiri locuinței sau alegerea unui tip de asigurare de sănătate în sistem privat. În cadrul Ministerului de Interne și la nivelul comisarariatelor de poliție, au fost create unități specializate în acordarea de asistență pentru victimele violenței în familie.

Conform articolului 6 din *Legea locuințelor – 1996*¹⁴, *Legea pentru cei fără domiciliu stabil – 2002*, (care au nevoie prioritară de locuință) (Anglia), *Ordonanța 2002 completată de Codul de conduită*, prevăd obligativitatea comunităților locale de a asigura găzduire pentru victimele violenței conjugale, pe o perioadă de maximum 2 ani. Potrivit cadrului legal, categoria de persoane care au nevoie urgentă de locuință cuprinde: „*orice persoană devenită vulnerabilă în urma abandonării propriului domiciliu din motive de acte de violență sau din cauza amenințărilor iminente cu violența din partea unei alte persoane*”. Iar conform Codul de conduită britanic, pentru a aplica legea și pentru a determina dacă o persoană se află în pericol, „*autoritățile locale nu trebuie să încerce să strângă dovezi ale actelor de violență, sau să încerce să ia legătura cu autorul faptelor. Efectele violenței domestice pot fi cumulative, incidentele repetându-se în timp, putând face victima să își piardă încrederea în sine și, astfel, contribuind la transformarea acesteia într-o ființă vulnerabilă*”. În acest sens a fost înființată și o linie Națională pentru violența domestică, care este disponibilă 24 de ore din 24, oferind sfaturi și consiliere confidențială.

¹⁴ Intrată în vigoare în 1997.

La 25 noiembrie 2010, guvernul britanic a alocat fonduri suplimentare pentru servicii de susținere a violenței domestice în următorii patru ani (2014-2015). Un prim pas a fost lansarea Campaniei „Apel pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor și fetelor” prin care se subliniază principiile directe pentru combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor. În decembrie 2011, Ministerul de Interne a Marii Britanii a lansat un fond de sprijinire a victimelor de sex masculin ale violenței domestice și a violenței sexuale.

În martie 2013, a fost introdusă o modificare în definirea violenței domestice și a abuzului. În noul context definiția violenței domestice și a abuzului este: „*orice incident său model de incidente de control, coercitive, comportament amenințător, violența sau abuz exercitate asupra tinerilor cu vârsta de 16 ani sau peste, care sunt, sau au fost, parteneri intimi sau membrii de familie, indiferent de gen sau sexualitate*”. Astfel, abuzul poate cuprinde și alte forme decât cel psihologic, fizic, sexual, financiar sau emoțional. Această modificare a fost extinsă în scopul includerii și a tinerilor cu vârste cuprinse între 16-17 ani, și care au manifestat un model de comportament de control coercitiv. Extinderea definiției urmărește ca tinerii din această categorie de vârstă și care au fost victime ale violenței domestice și/sau a abuzului, să se simtă încurajata să ceară ajutorul pentru a obține sprijinul de care au nevoie. În sprijinul acestora exista o linie de asistenta permanentă¹⁵ și servicii de specialitate.

Conform unei știri Agerpres¹⁶, femeile britanice vor avea din anul 2014 posibilitatea informării cu privire la istoricul actelor de violență comise de partenerii lor. Acesta este un program-pilot¹⁷ extins la nivel național, demarat în anul 2012 ca urmare a unui asasinat comis în anul 2009¹⁸, și care are ca obiectiv testarea eficienței inițiativei prin care se încearcă evitarea abuzurilor comise de bărbații violenți în viața de familie. În cadrul programului-pilot se mai urmărește și completarea ordinului de protecție a victimei violentei familiale, prin care să i se permită poliției și magistraților să pună în aplicare ordinul în perioada imediat următoare incidentului de violență domestică. O altă reglementare privește completarea măsurilor ce-i pot fi aplicate agresorului prin emiterea imediată a ordinului de protecție, și anume: revenirea acestuia la domiciliul conjugal și de a intra în contact, prin orice mod, cu victima. Această măsură poate fi luată pe un termen ce nu poate depăși 28 de zile, termen ce se consideră a fi suficient pentru ca victima să ia în considerare opțiunile pe care le are și de a obține sprijinul de care are nevoie.

La data de 25 noiembrie 2013, guvernul a fost anunțat că ordinul de protecție a victimei violenței în familie, precum și sistemul de divulgare a istoricului actelor de violență domestică ar putea fi aplicate în Anglia și Tara Galilor, din martie 2014.

¹⁵ Prima linie telefonică disponibilă 24 de ore a început să funcționeze în 2003.

¹⁶ <http://onlinereport.ro/se-iau-masuri-pentru-a-preveni-violenta-domestica>.

¹⁷ „Eradicarea violenței împotriva femeilor și fetelor în Marea Britanie” lansat de Home Office.

¹⁸ „Cunoscută și ca „legea Clare”, după numele lui Clare Wood, femeia în vârstă de 36 de ani ucisă în orașul Manchester de fostul ei iubit, care avea antecedente de violență domestică”.

De menționat este și faptul că potrivit Legii pentru violența domestică din 2004, autoritatea pentru compensarea prejudiciilor provenite din acte criminale are dreptul de a recupera de la autorii delictelor suma de bani ce trebuie dată victimelor sub formă de compensație, precum și faptul că amenda suplimentară aplicată autorilor delictelor grave alimentează un fond special dedicat victimelor.

În Marea Britanie, poliția percepe violența domestică ca fiind o problemă socială și nu un act criminal, iar lucrătorii sociali ca fiind o crimă. Aceștia din urmă încearcă prin mijloace proprii societății civile, să convingă poliția să aibă aceeași viziune asupra fenomenului de violent în familie. În fapt, violența în familie este considerate ca fiind o responsabilitate a întregii societăți, iar rezolvarea acestor cazuri reprezintă responsabilitatea fiecărui cetățean, precum și a tuturor organelor competente. În acest sens, polițistul poate lua toate măsurile de care dispune în scopul arestării persoanei care a comis o infracțiune și care prevede arestul, inclusiv agresiunile care au ca urmare vătămarea corporală sau vătămarea corporală gravă. Astfel, el poate acționa în scopul salvării vieții victimei ori poate împiedica vătămarea corporală sau poate interveni în scopul prevenirii pericolelor serioase. Totodată, organul de poliție poate aplica, în caz de pericol, o forță rezonabilă pentru a intra în încăperea în care se desfășoară fapta. De asemenea, poate aresta o persoană în situația în care are serioase motive să creadă că acest lucru este imperios pentru a preveni posibilitatea producerii unor acte de violență fizică, pentru a proteja un copil sau o altă persoană vulnerabilă. În situația în care polițistul, care are agresorul în custodie, considera că exista riscul ca acesta să agreseze și în viitor victima sau va încerca să constrângă victima pentru a-și retrage plângerea înaintată împotriva să, atunci procedura de eliberare pe cauțiune a acestuia poate fi refuzată până când justiția, la prima înfățișare va hotărî.

În concluzie, pentru Marea Britanie violența și abuzul în familie au devenit probleme inacceptabile și abordarea problemei acestora reprezintă o prioritate pentru organele competente și este tratată cu toată seriozitatea. Cu toate acestea, studiile arată că violența împotriva femeilor din Marea Britanie este aproximativ egală cu cea din Statele Unite. La fiecare minut poliția primește un apel pentru un caz de violență domestică, ceea ce reprezintă aproximativ 1300 de apeluri zilnice.

Federația Rusă

Violența în familie nu este o infracțiune specifică în Federația Rusă, dar poate fi percepută în diferite infracțiuni din Codul penal, însă în cazuri de practică de violență domestică acestea se transforma în cauze penale doar în situația când acestea implică accidente grave, ori victimă a decedat. Totuși, violul marital este sancționat în legislația fostei Uniuni Sovietice, fiind definit „ca o atingere gravă adusă demnității femeii”.

Potrivit unui Raport special al ONU au fost înaintate 50 de proiecte de versiuni de lege încă din anul 1990 cu privire la violența în familie, însă nu a fost adoptat nici unul. Ministerul Afacerilor Interne consideră că violența în familie este o crimă

care are loc în sfera familiei sau în interiorul ei. Prin urmare, actele de violență în familie sunt urmărite penal în conformitate cu partea VII din Codul penal care interzice, în general, crimele împotriva persoanei, și care își regăsesc reglementarea în cauzarea intenționată de leziuni ușoare (art. 115), iar în art. 116 sunt prevăzute modalitățile agravate ale acesteia, în tortură (art. 117), precum și în amenințarea de crimă or cauzarea de leziuni grave pentru sănătatea persoanei (articolul 119). Legătura dintre agresor și victimă constituie o circumstanță de care instanța ține cont la stabilirea pedepsei. Legea rusă nu recunoaște gravitatea actelor de violență domestică împotriva femeilor dacă aceste acte cauzează doar pagube minore pentru sănătatea victimei, deși impactul de abuz repetat poate avea repercusiuni de natură psihologică pe termen lung asupra victimei. În acest sens¹⁹, ABACEELI raportează că, în unele cazuri, incidentele de violență domestică nu sunt chiar considerate drept acte criminale, ci doar încălcări administrative numite „huliganism minor”, potrivit legislației ruse. Totodată, exista obstacole procedurale și în implicarea autorităților pentru cazurile de violență domestică. Astfel²⁰, organele de urmărire considera că nu este de competența sa efectuarea unei anchete referitoare la investigarea actelor de rănire fizică sau a actelor de violență care afectează pe termen scurt sănătatea. Potrivit articolelor 20 și 318 din Codul de procedură penală, statul dă posibilitatea victimei de a urmări în justiție aceste cazuri, „în particular” cu propriul lor avocat. În situația în care victima se împacă cu agresorul instanța poate respinge cazul. Aceste proceduri sunt inefficiente datorită atât cheltuielile legate de strângerea probelor cât și a riscului la care sunt supuse victimele violenței în familie. Datorită acestui fapt în anul 2005, Curtea Constituțională a declarat procedura de „privat” a urmăririi penale neconstituțională, cerând statului o mai mare implicare în astfel de situații. De asemenea, Legea nu are prevederi suficiente pentru protecția victimelor, cum ar fi existența unui ordin de restricție prin care să se dispună eliminarea agresorului din domiciliul conjugal. În baza acelorși reglementări dacă un ofițer de poliție nu a fost martor la incidentul violent, el nu poate cere agresorului decât să dea o declarație, fără a-i putea aplica o măsură administrativă sau să-l rețină. Pentru a rezolva parțial această problemă, Republica Chuvashia și Republica Mordovia au modificat obiceiurile lor administrative locale, prin adăugarea dispozițiilor care pot permite o intervenție mai bună în astfel de situații.

Nici Codul familiei, care deși permite divorțul fără a condiționa înaintarea acestuia în baza vreunui motiv, nu conține prevederi specific privitoare la custodia copilului său la dreptul de vizită dacă părintele este abuziv. Legislația rusă nu conține reglementări nici în privința violului conjugal și nici a agresiunii sexuale, indiferent de legătura dintre victima și agresor. Potrivit art. 195, 196 Cod procedura penală, dacă este raportată violența sexuală, victimele sunt obligate prin lege să

¹⁹ http://www.stopvaw.org/russian_federation.

²⁰ ABACEELI, CEDAW raport de evaluare Instrument pentru Federația Rusă, 2006.

obțină documentația specifică de leziuni de la un expert medico-legal, înainte de a depune plângerea. Articolul 131 Cod penal incriminează violul, cu pedepse mai mari pentru cazurile care implică o victimă minor, mai mulți violatori sau moartea victimei, fără a face referire la violul asupra unui membru al familiei.

Rusia a rămas în urmă față de mulți dintre vecinii săi post-sovietici cu privire la această problemă. În Lituania, de exemplu, datorită existenței unei legi privind violența domestică, numărul de cazuri de violență intrafamilială s-a redus cu 70%. Conform estimărilor realizate de Ministerul de Interne, între 10.000 și 14.000 de femei din Rusia mor în fiecare an ca urmare a rănilor provocate de soți sau parteneri, iar 36.000 suportă bătăi. Acesta este unul dintre motivele pentru care femeile sunt reticente în a-și reclama soții sau partenerii pentru abuz. Un alt motiv ar fi existența unui număr foarte mic (aproximativ 20) de adăposturi de stat pentru victimele violenței domestice în Rusia. Cu adăposturi limitate în întreaga țară, multe femei simt că nu au unde să meargă pentru a scăpa de violență. Potrivit Centrului Național ANNA pentru prevenirea violenței în Rusia, guvernul a operat aproximativ 23 de adăposturi pentru femei în întreaga țară.

În anul 2013 moartea tragică a unei tinere din Rusia a readus atenția asupra unei probleme care a fost mult timp redusă și ignorată, și anume lipsa unei legi a violenței domestice. Ca urmare a amploarei pe care a luat-o fenomenul violenței domestice în Rusia, în februarie 2013 a fost înaintat un proiect de lege prin care violența în familie să fie recunoscută ca o crimă. Același proiect prevede și posibilitatea împuternicirii organelor de poliție și a instanțelor de a emite ordine de restricție, precum și introducerea măsurii obligatorii prin care infractorii să se supună consilierii. Noua lege se vrea a fi îndreptată nu doar spre pedepsirea actelor de violență domestică, ci și spre prevenirea acestui fenomen, de aceea proiectul de lege ține cont și de dependența financiară a femeilor și de controlul emoțional asupra lor. În cazul în care acest proiect de lege va fi semnat, va marca un progres în Rusia.

Spania

Legislația spaniolă incriminează printr-o infracțiune specifică în Codul penal actele de violență domestică. Un alt act legislativ care cuprinde reglementări ale incriminării actelor de violență în familie este *Legea privind protecția victimelor de tratamente inumane*, adoptată în 1999. Această lege a modificat Codul penal spaniol, prin introducerea unor noi măsuri de protecție. Potrivit acestei legi, instanța de judecată, pe lângă pedeapsa aplicată pentru anumite infracțiuni distinct enumerate, mai poate aplica o pedeapsă complementară. Astfel, judecătorul poate interzice agresorului să se apropie de domiciliul victimei ori să intre în contact cu aceasta prin orice mijloace, sau de a se prezenta la domiciliul acesteia pe o perioadă de cel mult 5 ani. Totodată, judecătorul poate lua măsuri de protejare a victimei sau de atribuire a locuinței însă, cu condiția de a fi inițiat procesul de divorț.

Totodată, conform *Legii privind protecția victimelor de tratamentele inumane*, dacă actele de violență fizică sau psihică asupra soției, fostei soții sau asupra altor persoane cu care întreține sau a întreținut relații asemănătoare relațiilor de familie se săvârșesc în mod obișnuit, acestea constituie infracțiunea distinctă de tortură și alte agresiuni împotriva integrității morale și este susceptibilă de o pedeapsă cu închisoarea cuprinsă între 6 luni și 3 ani. Pentru stabilirea caracterului obișnuit al actelor de violență familială se ține seama atât de intensitatea, cât și de frecvența acestora. Dacă actele de violență nu se săvârșesc în mod obișnuit, atunci acestea vor fi încadrate, potrivit dreptului comun, în infracțiuni de omor, vătămare corporală, viol, etc. Legătura dintre agresor și victimă constituie circumstanță agravantă, circumstanța de care instanța va ține seama la aplicarea pedepsei. În Spania violul în interiorul familiei a fost recunoscut de Tribunalul Suprem în 1995.

Violența manifestată în cadrul cuplului reprezintă o circumstanță agravantă a infracțiunii de agresiune și rănire, care necesită sancțiuni mult mai severe. Astfel, art. 147 din Codul penal, referitor la agresiune și rănire în varianta tip, prevede în dispozițiile sale, o condamnare la o pedeapsă privativă de libertate cuprinsă între 6 luni și 3 ani, însă, dacă violența se manifestă în interiorul cuplului, sancțiunea poate urca de la 2 la 5 ani de închisoare.

Declanșarea procedurii penale împotriva agresorului nu necesită nici în Spania o plângere din partea victimei, declanșarea acesteia având loc și în urma denunțului unei alte persoane care are cunoștință despre săvârșirea vreunui act de violență domestică, iar retragerea plângerii din partea victimei nu înlătură răspunderea penală. Dacă poliția constata săvârșirea unor astfel de acte, aceasta are obligația de a trimite parchetului procesele-verbale întocmite în cursul intervențiilor. Instituțiile publice sau serviciile sociale au, la rândul lor, obligativitatea de a sesiza parchetul dacă au informații despre cazuri de violență familială. Măsurilor de protecție de care beneficiază victimele violenței familiale, în baza ordinului de restricție, pot fi emise cu titlu provizoriu pe durata desfășurării procesului penal, sau ca pedeapsă complementară. Dacă aceste măsuri sunt încălcate, agresorii sunt susceptibili de o pedeapsă privativă de libertate cuprinsă între 3 luni și un an, sau la muncă în folosul comunității pentru o perioadă cuprinsă între 90 și 120 de zile. Prin ordinul de restricție, instanța îi poate interzice agresorului să revină la domiciliul conjugal, să se apropie sau să ia contact cu anumite persoane ori să se prezinte în anumite locuri.

Legea privind ordinul de protecție a victimelor violentei domestice, îndreptățește instanța de a emite ordine de protecție care dispun măsuri de natură penală și/sau civilă. Măsurile de natura penală vor fi dispuse într-un termen de maximum 72 de ore de la data introducerii cererii, iar măsurile civile sunt cerute în mod expres. Aceste măsuri privesc acordarea folosinței domiciliului comun victimei, încredințarea minorilor etc., și pot fi dispuse pe o perioadă de maximum 30 de zile, cu excepția situației în care victima înaintează o cerere de desfacere a căsătoriei, când termenul se prelungește cu 30 de zile. În cazurile foarte grave de violența

familială, instanța are obligația de a pronunța măsura de îndepărtare a agresorului pentru un termen de maximum 10 ani. Totodată, este prevăzută posibilitatea controlării modului de respectare a măsurii impuse prin mijloace electronice (exemplu:brățara).

Pe teritoriul Spaniei,atât în cadrul instanței competente cât și în cadrul poliției există secții specializate pentru rezolvarea problemele de violență împotriva femeilor. Totodată, poliția este cea care supraveghează respectarea măsurii dispuse de instanță, având și dreptul de a-l aresta pe agresor dacă acesta comite acte de violență familială sau dacă nu respectă ordinul de restricție emis de instanță. Statul spaniol mai acorda asistență financiară victimelor violentei familiale, dacă acestea s-au aflat în incapacitate de muncă pe o perioadă mai mare de 6 luni sau dacă aceasta nu beneficiază de asigurare socială. Dacă în urma violentei familiale victimele decedază, drepturile materiale cuvenite acestora revin victimelor indirecte ale violenței. Asistența financiară se acordă în urma unei decizii definitive a instanței, iar la stabilirea cuantumului pentru ajutor se va avea în vedere salariul minim pe economie și situația financiară a victimei. Totodată, dacă situația financiară a victimei o impune, acesteia i se poate acorda asistență financiară temporară până la hotărârea definitivă a instanței, iar după rămânerea definitivă a acesteia statul poate solicita rambursarea asistenței temporare în condiția în care instanța decide că nu s-a comis nici o infracțiune sau dacă victima a primit despăgubiri. De asemenea, în baza aceleiași legii, victimele violenței domestice reprezintă o prioritate pentru accesul la locuințele sociale sau aziluri.

Prin *Legea Organică 1/2004*, din 28 decembrie privind *Măsurile de protecție integrală împotriva violenței domestice* publicată în Monitorul Oficial al Statului nr. 313 din 29decembrie 2009, se acordă și se garantează femeilor care sunt sau au fost victime ale violenței domestice, o serie de drepturi pentru ca acestea să poată pune capăt relației violente și să își poată relua viața. Aceste drepturi sunt universale, în sensul că le sunt garantate tuturor femeilor care au suferit vreun act de violență domestică, indiferent de originea și de religia lor sau de orice altă condiție sau circumstanță personală sau socială.

Situația rezidenței în Spania a femeilor străine victime ale violenței domestice²¹ (*art. 17.1 din Legea Organică 1/2004, din 28 decembrie, privind Măsurile de protecție integrală împotriva violenței domestice; Legea Organică 4/2000, din 11 ianuarie, privind Drepturile și libertățile cetățenilor străini în Spania și integrarea lor socială; Regulamentul Legii Organice 4/2000, aprobat prin Decretul Regal 557/2011, din 20 aprilie 2011; Decretul Regal 240/2007, din 16 februarie 2007, privind intrarea, libera circulație și rezidența în Spania a cetățenilor din statele membre ale Uniunii Europene și ai altor state care fac parte din Acordul privind Spațiul Economic European*) include o serie de reglementări privitoare la drepturile pe care le au femeile străine victime ale violentei domestice. Astfel, pentru păstrarea dreptului de rezidență în caz de

²¹ <http://www.seigualdad.gob.es/violenciaGenero/portada/home>.

nulitate a căsătoriei, divorț sau anulare a înscrierii ca un cuplu înregistrat, femeia care nu provine dintr-un stat membru al Uniunii Europene sau dintr-un stat care face parte din Acordul privind Spațiul Economic European va trebui să dovedească că a fost victima violenței domestice în timpul căsătoriei sau atâta timp cât a format parte dintr-un cuplu înregistrat, circumstanță care se consideră că se poate demonstra în mod provizoriu atunci când există un ordin de protecție în favoarea sa sau un raport al procurorului în care se semnalează existența indiciilor de violență domestică și în mod definitiv dacă s-a pronunțat o hotărâre judecătorească din care reiese că s-au produs circumstanțele menționate.

Protejarea femeilor străine aflate într-o situație ilegală și care sunt victime ale violenței domestice(Art. 31 bis din Legea Organică 4/2000, din 11 ianuarie, privind drepturile și libertățile cetățenilor străini din Spania și integrarea lor socială; Art. 131 la 134 din Regulamentul Legii Organice 4/2000, aprobat prin Decretul Regal 557/2011, din 20 aprilie)²² reglementează modul de aplicare a acestora în anumite situații. Astfel, dacă în momentul în care se denunță un caz de violență domestică se comunică situația ilegală a femeii străine:

- nu se va deschide procedura administrativă de sancționare pentru șederea ilegală pe teritoriul spaniol (de altfel fiind considerate o infracțiune gravă);
- se va suspenda procedura administrativă de sancționare care s-a deschis pentru comiterea respectivei infracțiuni înainte de depunerea reclamației sau, după caz, executarea posibilelor ordine de expulzare sau de trimitere în țară.

După încheierea procedurii penale:

- cu o sentință de condamnare sau cu o hotărâre judecătorească din care reiese că femeia a fost o victimă a violenței domestice, inclusiv prin arhivarea cauzei datorită faptului că inculpatul se află la adresă necunoscută sau prin clasarea provizorie datorită expulzării denunțatului, se va acorda femeii străine permisul de rezidență temporară și de muncă pentru circumstanțe excepționale și, după caz, permisele solicitate în favoarea copiilor minori sau care au un handicap și nu sunt capabili din punct de vedere obiectiv să-și acopere propriile nevoi.

- cu o sentință care nu condamnă sau cu o hotărâre judecătorească din care nu se poate deduce existența unei situații de violență domestică i se va respinge femeii străine permisul de rezidență temporară și de muncă datorat unor circumstanțe excepționale și, după caz, permisele solicitate în favoarea copiilor minori sau care au un handicap și nu sunt capabili din punct de vedere obiectiv să-și acopere propriile nevoi. În plus, își va pierde valabilitatea permisul provizoriu de rezidență și de muncă acordat femeii străine și, după caz, permisele provizorii acordate în favoarea copiilor minori sau care au un handicap și nu sunt capabili din punct de vedere obiectiv să-și acopere propriile nevoi. Și se va deschide sau se va continua procedura administrativă de sancționare pentru șederea ilegală pe teritoriul Spaniei.

²² www.mssi.gob.es/ssi/violenciaGenero/Recursos/GuiaDerechos/DOC/Rumano.

Deși în Spania nu există un ordin jurisdicțional extraordinar, trebuie menționat faptul că, în cadrul ordinelor jurisdicționale specificate, sunt create instanțe speciale în funcție de materia abordată. Spre exemplu, există instanțe pentru cazurile de violență împotriva femeilor, instanțe comerciale, instanțe de supraveghere a executării pedepselor sau instanțe pentru minori. Toate aceste instanțe se înscriu în jurisdicția de drept comun, însă sunt specializate într-o anumită materie.

Alte reglementări care cuprind dispoziții privitoare la victimele violentei domestice sunt cuprinse în *Dispozițiile referitoare la agenții din funcții publice victime ale violenței bazate pe gen*. Astfel, conform *Planului Concilia* semnat în decembrie 2005 de către guvernul Spaniei victimele violentei bazate pe sex au:

- dreptul de a cere transfer în altă unitate sau în altă localitate;
- dreptul de a fi pusă în disponibilitate, chiar dacă nu a lucrat o perioadă de timp considerată minimă – se urmărește ca victima să se simtă în siguranță.

Acest drept se aplica chiar dacă victima nu a avut un loc de muncă stabil; pe parcursul primelor două luni ale perioadei de disponibilizare, persoana în cauză continuând să-și primească salariul.

La 26 iulie 2013, Guvernul a aprobat Strategia Națională pentru eradicarea violenței împotriva femeilor pentru perioada 2013-2016. Strategia cuprinde 250 de măsuri de combatere a violenței de gen, și are un buget de 100 de milioane de euro (135 milioane dolari)²³.

Suedia

Suedia a recunoscut ca infracțiune „*violarea integrității femeii*” încă din anul 1998, fapt pentru care a și introdus-o în Codul penal, definind-o ca fiind repetabilitatea infracțiunilor împotriva vieții, a libertății sau a infracțiunilor sexuale comise împotriva unei femei de către cel cu care aceasta a avut sau are o relație intimă. Această infracțiune este sancționată cu închisoare de la 6 luni la 6 ani, iar în caz de vătămare sau rănire pedeapsa poate fi mărită. În ceea ce privește violul marital (recunoscut ca infracțiune distinctă încă din 1965) și nedenunțarea infracțiunilor sexuale, acestea își găsesc reglementarea în infracțiuni distincte. În încercarea de a combate violența în familie, Guvernul suedez stabilește 3 puncte importante de pornire în abordarea violentei împotriva femeii:

- îmbunătățirea și creșterea rigurozității legislației în domeniu;
- amplificarea măsurilor preventive;
- îmbunătățirea intervențiilor legate de femeile victime ale violentei în familie.

În acest sens, concomitent cu această infracțiune au mai fost introduse în Codul penal o serie de alte reglementări privitoare la înăsprirea condițiilor de sancționare a anumitor infracțiuni și care, urmăresc combaterea fenomenului violenței domestice. Totodată, conținutul infracțiunii de viol a fost extins incluzând

²³ <http://www.state.gov>.

în condițiile de existența orice fel de acte sexuale, chiar și penetrarea cu diferite obiecte, atâta timp cât aceste acte au loc fără consimțământul femeii.

O altă reglementare privește protejarea minorilor și a altor rude apropiate în urma violării grave a integrității. În acest sens, dacă un bărbat comite o serie de acte de violență în mod repetat (exploatare sexuală, viol, agresiune etc.) asupra unei femei cu care este sau a fost căsătorit sau a coabitat ori coabitează, și prin această îi diminuează încrederea în sine, instanța îi poate aplica agresorului pe lângă pedeapsa pentru infracțiunea inițială: lovituri, vătămări, viol etc. și o pedeapsă pentru infracțiunea de violare gravă a integrității femeii. Aceasta prevede da posibilitatea instanței de a lua în considerare toate circumstanțele în care s-a produs agresiunea, fapt ce-i permite acesteia să pronunțe pedepse mult mai severe în funcție de gravitatea și frecvența actelor de violență. Cerința esențială impusă, pentru că instanța să pronunțe o condamnare pentru infracțiunea de violare gravă a integrității femeii, o reprezintă comiterea actelor de violență în mod repetat, iar urmarea acesteia să ducă la o scădere a încrederii în sine a femeii abuzate. Pedeapsa prevăzută pentru această infracțiune este o pedeapsă privativă de libertate cu o durată cuprinsă între 6 luni și 6 ani.

Legii privind serviciile sociale i se aduc îmbunătățiri printr-o nouă reglementare care impune autorităților responsabile de serviciile sociale la nivel local să acționeze astfel încât să asigure victimelor violenței domestice ajutor și suport în vederea îmbunătățirii situației acestora. Procedura urmăririi penale se pune în mișcare la orice reclamație a unei persoane care deține dovezi despre săvârșirea un act de violență în familie, nefiind necesară o plângere din partea victimei, iar retragerea plângerii din partea victimei nu înlătură răspunderea penală. Emiterea ordinului de interdicție pentru protejarea victimei împotriva agresorului, este condiționată de începerea unui proces de divorț. O altă măsură de protecție este prevăzută în *Legea privind interdicția de vizită*, adoptată în anul 1988, conform căreia i se dă dreptul oricărei persoane care este hărțuită să ceară procurorului un ordin de interdicție prin care să i se obstrucționeze agresorului orice contact cu aceasta prin orice fel de mijloace și indiferent de motiv. Această măsură poate fi dispusă pe o perioadă de maximum un an, cu posibilitatea prelungirii pe încă un an, dacă situația o impune.

Potrivit completării aduse *Legii privind interdicția de vizită* în anul 2003, aceasta măsură poate fi cerută atât de poliție cât și de serviciile sociale. Totodată, în cazul în care situația o cere, procurorul poate dispune o măsură împotriva agresorului prin care să-i interzică acestuia să se apropie de locuința victimei, de locul de muncă sau să frecventeze anumite locuri pe care victima le uzitează în mod obișnuit. Aceste măsuri pot fi dispuse de către procuror doar împotriva agresorilor care nu coabitează cu victima (foști soți ori concubini). Dacă victima locuiește cu agresorul, aceasta poate obține un astfel de ordin dacă există dovezi ca victimei îi sunt puse în pericol viața, integritatea corporală, liniștea sau libertatea sa. Măsură poate fi dispusă pe un termen ce nu poate depăși 30 de zile, existând însă

posibilitatea prelungirii cu încă 7 zile dacă situația o impune. Nerespectarea măsurii constituie infracțiune, pedepsită cu amendă sau cu o pedeapsă privativă de libertate de până la un an, existând și posibilitatea extinderea ariei geografice a interdicției.

Ministerul suedez de sănătate și probleme sociale a numit o comisie guvernamentală în anul 1993 însărcinată cu cercetarea actelor de violență împotriva femeilor și care să emită recomandări în vederea combaterii acestui tip de violență. Prin raportul final încheiat în iunie 1995, Comisia a atras atenția organelor asupra problemei pe care o reprezintă violența familială. Aceasta recomandare a determinat statul suedez să intensifice măsurile de protecție și prevenție. Pentru aceasta, s-a dispus ca fiecare comisariat de poliție să pună la dispoziția victimelor un echipaj de intervenție în caz de urgență, existând chiar și posibilitatea asigurării unei gărzi de corp pentru victimă, iar dacă situația o impune putând să ofere victimei și posibilitatea de a-și schimba identitatea. Din anul 1994, în Suedia există Centrul Național pentru Femeile Maltratate sau Violate, unde femeile pot primi ajutor medical de urgență și totodată pot beneficia de servicii sociale de protecție din partea poliției precum și de consiliere juridică.

Statele Unite ale Americii

În America, acum 40 de ani agresorul era obligat de poliția venită la domiciliu în urma unei reclamații, să alerge câteva străzi în jurul locuinței sale până se calmează. Astăzi, în unele state din SUA violența în familie este considerată ca fiind o crimă majoră care nu poate fi tolerată și căreia trebuie să i se acorde toată atenția. Urmare acestor considerente, SUA a adoptat în anul 1995 o lege, promulgată în 1994, împotriva violenței femeilor (*Violence Against Women Act*) care asigură milioane de dolari din bugetul federal pentru a ajuta victimele violentei domestice, incluzând fonduri pentru asistență legală, adăposturi, examen medical, sesiuni de instruire a polițiștilor, judecătorilor și avocaților. Totodată, printr-un ordin general s-a înființat un Departament responsabil cu întărirea aspectelor legale de protecție a victimelor și de punere sub acuzare a suspectilor în cazurile de violență familială, atunci când exista suficiente elemente care să indice prezența unor asemenea acte. Acest ordin general este în concordanță cu prevederile Codului Penal din SUA. O particularitate a acestui ordin consta în definirea distinctă a noțiunii de violență domestică și cea de violență familială. În acest sens *violența domestică* este definită ca „*abuzul comis împotriva unui adult sau adolescent care este angajat cu un partener într-o relație de tipul: familială, concubinaj, separare, prietenie*”, iar *violența familială* este definită ca fiind „*acel tip de violență domestică care include orice formă de abuz împotriva familiei și/sau locatarilor casei, de asemenea*”. Familia și/sau locatarii includ: „*soț/soție, fost (a) soț/soție, părinte, copil sau orice persoană care locuiește permanent sau în mod regulat în casa*”. Potrivit aceluiași ordin noțiunea de abuz consta în „*cauzarea sau încercarea de a cauza cu sau fără intenție vătămări corporale, sau în faptul că victima percepe pericolul unei vătămări corporale grave asupra sa sau asupra unei alte persoane*”.

Totodată conform acestor prevederi, departamentelor de poliție le revine obligativitatea raportării în scris a tuturor incidentele de acest tip, precum și tinerea unei evidente cât mai exacte a tuturor cazurilor prelevate în instanță privitor la ordinele de protecție pe care aceasta le eliberează. În privința procedurii, organele abilitate trebuie să depună toate eforturile pentru a identifica victima reală a atacului. Arestarea are loc atunci când suspectul a fost identificat și când exista dovezi certe care indică o încălcare a legii.

În lupta pentru oprirea violentei domestice în SUA se lucrează continua la nivel legislativ și social. În 17 decembrie 2005 Congresul SUA a adus la zi și a extins *Legea împotriva violenței domestice* promulgată în 1994. Despre această nouă lege s-a spus că ea asigură resurse pentru orașele Americii de care acestea au nevoie pentru a combate violența domestică, pentru a proteja victimele, precum și pentru sancționarea autorilor actelor de violență. În Statele Unite, victimele criminalității, indiferent de statutul de imigrare sau de cetățenie, pot accesa asistența oferită de agențiile guvernamentale și neguvernamentale, care poate include consiliere, traducători, găzduire în regim de urgență și chiar asistență financiară.

Numerele de telefon la nivel național sau „hotlines” au operatori care sunt instruiți să ajute victimele 24 de ore pe zi în mod gratuit.

În ce privește violulul conjugal, în SUA acesta este ilegal în toate cele 50 de state.